

- เรื่อง การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2544) โดยใช้แบบจำลองซิปป์ (CIPP Model)
- ผู้วิจัย ภัทรพร อรัณยภาค, ชนิดา มัททวงกูร, สุวรรณา เขียวพระอินทร์, วารุณี เกี่ยมตน และ ศนิกันต์ ศรีมณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2544) โดยใช้แบบจำลองซิปป์ (CIPP Model) ศึกษาจากประชากร 396 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ อาจารย์ผู้สอน 29 คน นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ทุกชั้นปีที่ใช้หลักสูตรฉบับนี้ 277 คน ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร 49 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา 49 คน

ผลการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพบว่าใช้ภาษาชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเอกลักษณ์วิชาชีพในระดับมากถึงมากที่สุด โครงสร้างของหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตรวม 143 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชาการศึกษาทั่วไป 33 หน่วยกิต วิชาพื้นฐานวิชาชีพ 31 หน่วยกิต วิชาชีพ 73 หน่วยกิต และ วิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิตนั้นมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ทุกรายวิชามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาทันสมัยน่าสนใจและเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิต ทุกรายวิชามีประโยชน์ต่อการนำไปประกอบวิชาชีพพยาบาลในระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าพบว่า จำนวนอาจารย์มีเพียงพอกับรายวิชาที่สอน อาจารย์มีความรู้และประสบการณ์ในวิชาที่สอน สามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะของหลักสูตร มีทักษะในการเลือกเนื้อหา กิจกรรม วิธีการสอน รวมถึงการวัดผลประเมินผล สามารถสอนเชื่อมโยงความรู้ด้านทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ อาจารย์มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความตรงต่อเวลาทั้งในการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ อาจารย์รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา เอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอในระดับมากถึงมากที่สุด ด้านนักศึกษาพบว่าความรู้พื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพียงพอกับการศึกษาในหลักสูตรนี้ นักศึกษามีความเชื่อมั่นและมีความถนัดในการเรียนวิชาชีพพยาบาล มีความรักและภาคภูมิใจในวิชาชีพพยาบาล มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความรู้ความเข้าใจในวิชาที่เรียน นักศึกษาคิดว่าวิชาชีพพยาบาลมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อสังคม สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในหลักสูตรนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีในระดับมาก ส่วนด้านปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนนั้นพบว่าหนังสือคู่มือหลักสูตร ห้องเรียน ห้องสมุด มีสถานที่ที่เหมาะสม การให้บริการห้องสมุดดี มีตำรา วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์และคอมพิวเตอร์ เพียงพอระดับปานกลางถึงระดับมาก ด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนพบว่าหุ่นจำลองต่างๆ และอุปกรณ์ฝึกปฏิบัติในห้องสาธิต เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดีทัศน์และวิทยุเทปมีเพียงพอระดับปานกลาง สถานที่ฝึกปฏิบัติงานมีเพียงพอระดับมาก แต่ยานพาหนะมีเพียงพอรดับน้อย

ผลการประเมินกระบวนการผลิตเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในระดับมาก

ผลการประเมินผลผลิต พบว่า ผลผลิตจากหลักสูตรนี้มีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะทางวิชาชีพพยาบาลตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สามารถประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นได้ มีเจตคติที่ดี รักและภูมิใจในวิชาชีพพยาบาลในระดับดี มีคุณธรรมจริยธรรมและเคารพสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติกรพยาบาลในระดับดี

มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาวิชาชีพพยาบาลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคข้อมูลข่าวสารและสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ทุกสถานการณ์ในระดับปานกลาง

หลักการและเหตุผล

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้บุคคลมีความรู้ความสามารถตามศักยภาพนั้น ประกอบด้วยการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามเปิดสอนนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตรุ่นแรกเมื่อปีการศึกษา 2538 จนถึงสิ้นปีการศึกษา 2546 มีผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว 6 รุ่นจำนวน 276 คน และเพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพจึงมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นทางการและนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงมาใช้ในปีการศึกษา 2544 เมื่อถึงสิ้นปีการศึกษา 2547 จึงใช้หลักสูตรครบเวลา สมควรทำการประเมินเพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งๆ ขึ้น

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งโดยหลักสูตรนั้นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง และการพัฒนาหลักสูตรนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อนำข้อค้นพบจากการประเมินมาเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมต่อไป (ธำรง บัวศรี, 2542)

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบา(Taba, 1962) ให้เริ่มจากจุดใดจุดหนึ่งตามที่ถนัดและสนใจ โดยใช้กระบวนการศึกษาทั้ง 7 ประการคือ การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม การกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกเนื้อหาสาระ การจัดและรวบรวมเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล นอกจากนี้ทาบายังเชื่อว่าผู้สอนควรมีส่วนในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรมากกว่า คณะกรรมการหลักสูตร โดยผู้สอนจะเริ่มสร้างและพัฒนาจากหน่วยการเรียนรู้การสอนต่างๆ ไปจนถึงการพัฒนาหลักสูตร การจัดรูปแบบการเรียนรู้การสอนจะต้องแสดงลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ เพราะหน้าที่ของยุทธวิธีการสอนเป็นสิ่งที่หล่อหลอมหลายสิ่งหลายอย่างไว้ด้วยกันเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ดังนั้นการพิจารณาตัดสินใจเลือกยุทธวิธีการสอนควรคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอน การจัดเนื้อหา โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าวิชานั้นมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องใด กว้างหรือลึกเพียงใด เรียงลำดับเนื้อหาไว้อย่างไร

การประเมินหลักสูตรนับเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เพราะการประเมินหลักสูตร ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมามีคุณค่าและมีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างไร ความสามารถของผู้สอนเป็นอย่างไร นอกจากนี้การประเมินหลักสูตรจะเป็นผลในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จ (สงัด อุทรานันท์, 2528)

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาผลผลิตของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น ควรค่าแก่การดำรงอยู่ในวิชาชีพ จึงนำแนวคิดของทาบามาพัฒนาหลักสูตรที่ใช้เป็นหลักในการผลิตพยาบาลวิชาชีพของสถาบันแห่งนี้อย่างเป็นทางการเป็นครั้งที่สอง โดยปีการศึกษา 2547 ได้เริ่มพัฒนาหลักสูตรด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาของวิชาต่างๆ ในหลักสูตรเพื่อดูความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ รวมทั้งพิจารณาความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ประชุมแบ่งเนื้อหาเสียใหม่ว่าเนื้อหาใดควรสอนในวิชาใด วิชาใดให้ทบทวนเนื้อหาส่วนนั้นๆ เพื่อฟื้นความรู้ของผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียนเรื่องต่อเนื่องสู่เนื้อหาที่สัมพันธ์หรือเนื้อหาที่ยากขึ้น ส่วนการประเมินหลักสูตรครั้งนี้เป็นการประเมินครบทุกส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ตัวหลักสูตร ปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลผลิต ซึ่งตรงกับรูปแบบการประเมินที่